

Slovenský národný korpus mal svoj stánok s prezentáciou aj na nedávnej Noci výskumníkov v bratislavskej Starej tržnici.

Spojenie počítačových technológií a jazyka

SLOVENSKÝ NÁRODNÝ KORPUS

Na hodinách slovenského či cudzieho jazyka môžeme dobre využiť existujúce jazykové zdroje (elektronické slovníky) a textové databázy. Jedným z nich je aj Slovenský národný korpus (SNK), ktorý sa buduje v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra (JÚĽS) Slovenskej akadémie vied (SAV) ako databáza textov v elektronickej podobe, v ktorej možno vyhľadávať slová a rôzne jazykové javy na základe jazykových informácií (lexikálne a gramatické vlastnosti slov), ktoré sú do nej vložené.

Hľadať môžeme konkrétne tvary slov (napr. učiteľskými – zobrazila sa všetky kontexty s týmto tvarom), slová vo všetkých ich tvaroch (napr. učiteľka – zobrazila sa všetky kontexty so všetkými tvarmi tohto slova) alebo všetky slová v konkrétnom tvare (napr. všetky mužské neživotné podstatné mená v 6. páde jednotného čísla) či spojení (napr. slovesá v rozkazovacom spôsobe, pri ktorých sa nachádza osobné zámeno 2. osoby množného čísla).

Cenný zdroj informácií

SNK v súčasnosti tvoria korpusy písaných textov aj prepisov hovorených prejavov.

Písané korpusy obsahujú slovenské texty z rôznych štýlov a žánrov, vecných oblastí, regiónov a podobne od roku 1955 po súčasnosť. Hovorené korpusy obsahujú prepisy zvukových záznamov po slovensky hovoriacich ľuďoch na rôzne témy. V prepisoch je možné vyhľadávať podobne ako v písaných korpusoch. SNK je cenným zdrojom informácií nielen o počte výskytov konkrétnych lexém a iných jazykových prostriedkov v databáze, ale predstavuje aj obraz fungovania jazyka v lexikálnych spojeniach, v preferovaných gramatických tvaroch či používaných syntaktických štruktúrach.

Základné údaje o SNK a raste jeho databáz spolu s novinkami obsahujú príspevky, ktoré odzneli na konferenciách Slovenskej asociácie učiteľov slovenčiny. Roku 2007 na nej Mária Šimková predniesla príspevok s názvom *Slovenský národný korpus ako pomôcka pri výučbe slovenského jazyka*, kde zhrnula základné princípy budovania národného korpusu, aktuálny stav databáz, spôsoby vyhľadávania v nich a načrtla možnosti využitia databáz SNK vo vyučovacom procese. Roku 2012 zaznel na konferencii príspevok *Slovenský národný korpus a možnosti jeho využitia v školskej praxi* autoriek Kataríny Gajdošovej a Heleny Los Ivříkové. V príspevku zhrňajú nielen novinky v SNK za posledných päť rokov, ale ponúkajú aj praktické cvičenia utvorené pomocou SNK, ktoré sú zamerané na vyučovanie slovenského jazyka na základných a stredných školách. Oba príspevky sú dostupné v zborníkoch z uvedených konferencií.

Podpora praktických seminárov

V súčasnosti obsahujú všetky databázy SNK viac ako 2,5 miliardy textových

jednotiek v písaných korpusoch, hovorených korpusoch a inojazyčných paralelných korpusoch, kde sú vedľa seba tie isté texty v dvoch rôznych jazykoch. Vyhľadával v databázach SNK možno prostredníctvom vyhľadávacieho nástroja NoSketch Engine, ktorý je známy aj ako Bonito2.

Vzhľadom na záujem zo strany používateľov ponúka oddelenie SNK JÚĽS SAV od marca 2013 cyklus prezentácií a praktických seminárov s názvom *Vyhľadávanie v Slovenskom národnom korpusu*. Cieľom seminárov je získať zručnosti pri práci s databázami SNK, naučiť sa v nich efektívne vyhľadávať a používať ich ako zdroj materiálu na výskum, ako materiálovú základňu na tvorbu cvičení pre žiakov v škole aj ako vyučovaciu pomôcku na hodinách slovenského či cudzieho jazyka a podobne. Semináre sú pripravované pre všetkých, ktorí pracujú s jazykom, s informáciami, ktoré sa v ňom nachádzajú – slovakisti, slavisti, lexikografi, etnológovia, psychologovia, logopédi, učelia základných, stredných a vysokých škôl, spisovатели, prekladatelia, študenti filologických, učiteľských, prekladateľských či technických smerov. Workshopy sa konajú zväčša každý druhý týždeň, konkrétne zameranie aktuálneho seminára je zverejnené na stránke SNK v časti *Workshopy/Termíny*. Každý seminár trvá približne dve hodiny, účastník pracuje samostatne za počítačom a sám si skúša všetky prezentované funkcie vyhľadávacieho nástroja. Maximálna kapacita seminárov je 7 účastníkov na jedno podujatie, keďže je potrebné venovať sa účastníkom individuálne. Na vypísaní termín sa treba za registrovať prostredníctvom registračného formulára, ktorý je zverejnený v sekcii *Novinky* spolu s pozvánkou na aktuálny seminár; prihlasovať sa možno už 10 dní pred podujatím.

Ako sa orientovať vo vyhľadávaní

Cyklus *Vyhľadávanie v Slovenskom národnom korpusu* pozostáva v súčasnosti zo siedmich typov seminárov. V základnom, *Vyhľadávanie v písaných korpusoch – začiatníci*, sa záujemcovia naučia vyhľadávať v písaných korpusoch na základe všetkých dostupných atribútov, zmiení zobrazenie vyhľadaných dát podľa potreby, používať filtre, triediace, frekvenčné a kolokačné nástroje a ukladať vyhľadané dáta.

Získaj prehľad o možnostiach využitia hovorených databáz a nauč sa používať ich možno na seminári *Vyhľadávanie v hovorených korpusoch – začiatníci*, kde sa predstavia dostupné hovorené databázy, ich štruktúra, vonkajšia a vnútorná anotácia, atribúty vhodné na vy-

hľadávanie a využitie už známych funkcií vyhľadávacieho NoSketch Engine.

Pre pokročilých používateľov korpusu je určený seminár *Vyhľadávanie v korpusoch – pokročilí*, na ktorom záujemcovia riešia špecifické otázky súvisiace s vyhľadávaním materiálu v korpusoch podľa ich konkrétnych potrieb a cieľov výskumu. Pokročilým používateľom z radov učiteľov je určený seminár *Vyhľadávanie v korpusoch pre učiteľov*, ktorý si kladie za cieľ ponúknuť námety na tvorbu vlastných cvičení a úloh pre žiakov (alebo so žiakmi) na základe databáz SNK. Podmienkou účasti na tomto seminári je absolvovanie základného kurzu na vyhľadávanie v písaných korpusoch a zvládnutie zručností z neho.

Prevcíť si nadobudnuté základné znalosti a zručnosti pri riešení konkrétnych úloh na vyhľadávanie v písaných a hovorených databázach budú môcť pokročilí používatelia v rámci špeciálneho seminára *Vyhľadávanie v korpusoch – cvičenia*. Oddelenie SNK plánuje zaradiť do ponuky seminárov aj *Vyhľadávanie v paralelných korpusoch*, kde sa používatelia naučia vyhľadávať v paralelných korpusoch slovenských a inojazyčných textov (slovensko-anglický, slovensko-český, slovensko-francúzsky, slovensko-ruský, slovensko-latinský; pripravuje sa slovensko-maďarský a slovensko-nemecký paralelný korpus) a využívať pritom aj všetky funkcie vyhľadávacieho nástroja NoSketch Engine. Ostatné databázy SNK sa predstavia v prezentácii *Používanie ostatných databáz SNK*, kde sa záujemcovia dozvedia viac o Slovenskej terminologickej databáze, slovenskom WordNete, Historickom korpusu slovenčiny a ďalších jazykových zdrojoch a možnostiach ich efektívneho využívania vo vedecko-výskumnej, v školskej či prekladateľskej praxi.

Viac informácií o spomínaných typoch praktických prezentácií a seminárov sa nachádza na stránke SNK v položke *Workshopy*.

Oddelenie SNK poskytuje všetky podujatia bezplatne. Bezplatné sú aj tie semináre, ktoré po dohode so záujemcami realizujú pracovníci SNK mimo pracoviska JÚĽS SAV, napr. na základných, stredných a vysokých školách, akademických pracoviskách a podobne. Po dohode s inštitúciou môžu pracovníci oddelenia SNK pripraviť pre väčšie skupiny záujemcov ktorýchkoľvek z ponúkaných seminárov v rozsahu jedného dňa aj viacerých dní. V prípade záujmu o zorganizovanie seminára na pracovisku mimo oddelenia SNK je potrebné kontaktovať pracovníkov oddelenia SNK osobne, telefonicky alebo e-mailom.

Mgr. Katarína GAJDOŠOVÁ
Foto Ľudo POMIČAL

Európska značka pre jazyky 2013

OCENENIE PRE ZŠ NEVĎZOVÁ V BRATISLAVE

Prvý októbrový deň 2013 bol pre pedagógov Základnej školy na Nevádzovej ul. v Bratislave významný. Na slávnostnej ceremónii riaditeľ školy Mgr. Vladimír Pastýrik prevzal z rúk Ing. Vladimíra Beloviča, CSc., generálneho riaditeľa sekcie ďalšieho vzdelávania Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, certifikát Európska značka pre jazyky 2013. Ocenenie sme získali v súťaži organizovanej Národnou agentúrou Programu celoživotného vzdelávania za realizovaný projekt s názvom *Učme sa kvalitne, učme sa zaujímavo, učme sa moderne*.

Projekt sa uskutočňoval v rokoch 2009 – 2011, bolo v ňom zapojených 600 žiakov a 36 pedagógov a bol spolufinancovaný zo štruktúrnych fondov Európskej únie,

ako aj našou základnou školou. Cieľom projektu bolo nielen zintenzívnenie výučby cudzích jazykov, zdokonalenie a posilnenie znalostí žiakov v tejto oblasti, ale predovšetkým uplatnenie netradičných a pre žiakov pútavých foriem, metód a prostriedkov výučby anglického a nemeckého jazyka.

naša krajina stane konkurencieschopnejšou v oblasti ľudských zdrojov. Tým sa naplní globálny cieľ operačného programu Vzdelávanie – „zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti SR prostredníctvom prispôbenia vzdelávacieho systému potrebám vedomostnej spoločnosti“.

Realizáciu cieľov sme uskutočnili týmito aktivitami:

- intenzívnymi týždennými jazykovými kurzami anglického a nemeckého jazyka prostredníctvom zahraničných lektorov,

- týždennými anglicko-nemeckými táborami v jesennom a jarom termíne v Krpáčove v Nízkych Tatrách,
- skupinovú tvorbu anglicko-nemeckých projektov a ich prezentáciou žiakmi,
- pracovaním zážitkov z táborov v anglickom jazyku vo forme príspevkov do školského elektronického časopisu *Nevádza*,
- publikačnou činnosťou o dosiahnutých výsledkoch v časopise *Pán učiteľ* (spôsob inšpirácie pre kolegov-pedagógov v praxi).

V súčasnosti pokračujeme v dvojročnom projekte prostredníctvom týždenných jazykových kurzov v anglickom jazyku so zahraničnými lektormi na I. stupni. Na II. stupni sme v apríli 2013 uskutočnili pilotný jazykovo-plavecký tábor v oblasti Trenčianskych Teplíc. Okrem jazykových aktivít bol tábor rozšírený o blokove vyučovanie plávania s cieľom posilniť telesnú zdatnosť našich detí. Keďže sa strelou s veľkým úspechom zo strany detí i rodičov, tento školský rok bude zrealizovaný pre všetkých žiakov 5. ročníka.

Získaný certifikát ako motivácia

Dosahovanie ďalších výsledkov oceneného projektu sa uskutočňuje i na vyučovacích hodinách anglického a nemeckého jazyka, ako i informatiky. Využívaním medzipredmetových vzťahov posilňujeme nielen jazykovú gramotnosť žiakov, ale využívajúc nové informačné technológie v rámci jazykovo-vzdelávania, rozvíjame a posilňujeme počítačovú zdatnosť našej mladšej generácie, v súlade s prioritami stanovenými Európskou komisiou na rok 2013.

Certifikát Európska značka pre jazyky 2013 predstavuje potvrdenie správnosti nasmerovania jazykového vzdelávania v našej škole. Zároveň je však pre nás veľkým záväzkom. Zaväzujeme nás napredovať v nastúpenom úsilí i v budúcnosti, aby bránu našej školy opúšťali generácie jazykovo zdatných žiakov, pripravených úspešne pokračovať v jazykovom vzdelávaní, ktoré predstavuje neodmysliteľnú súčasť zlatého ťuhu práce.

PhDr. Dagmar ZLATOŠOVÁ, PhD.
Foto archív školy

Vzdelávaním ku kvalite trhu práce

Našu prioritu bolo a následne i je vychovávať jedincov pre potreby trhu práce, čím sa